

Positie Paper Tweede Kamer – Betreft: de situatie in Myanmar 21/05/2021

1. Context Myanmar

De huidige politieke situatie in Myanmar is het resultaat van een complexe geschiedenis. Het land, dat onafhankelijk werd in 1947, bestaat uit 8 etnische minderheden en 135 subgroepen. Op verschillende momenten in de geschiedenis heeft het leger, ook bekend als de Tatmadaw, gewelddadig ingegrepen met het argument om het land als unie bij elkaar te houden. Dit heeft geresulteerd in het ontstaan van meer dan 20 gewapende groepen en legers die in strijd zijn met de Tatmadaw en opkomen voor hun etnische claims en meer onafhankelijkheid. Door de jaren heen zijn er verschillende initiatieven geweest om tot een vrede of een staakt-het-vuren te komen. Het belangrijkste resultaat was het National Ceasefire Agreement (NCA) gelsoten tussen de overheid, het leger en 10 etnische organisaties (2015). Helaas is sindsdien weinig progressie gemaakt, wat het wantrouwen van de etnische minderheden tegenover het leger en ook de burger regering verder voedde.

De Rohingya nemen in Myanmar een bijzondere plaats in. Zij werden door slechts weinigen gezien als burger van Myanmar. De haat jegens de Rohingya komen voort uit een sentiment dat de Boeddhistische identiteit van Myanmar onder druk zou komen te staan door de invloed van Islam. De onderdrukking en het geweld tegen deze etnische groep heeft desastreuze effecten, met grootschalige ontheemding en humanitair lijden als gevolg. Sinds de coup wordt er door hooggeplaatste politici van de oppositie de term Rohingya gebruikt en is er meer erkenning voor hun lijden. Dit markeert een belangrijke verandering.

2. Politieke situatie

De huidige situatie in Myanmar is precair. Sinds de militaire coup op 1 februari 2021 zijn er op grote schaal demonstraties waar met bruto geweld op gereageerd wordt door het leger. De bevolking houdt vast aan waar ze in november 2020 voor gestemd heeft: een democratisch gekozen overheid onder leiding van Aung San Suu Kyi. In tegenstelling tot voorgaande publieke opstanden, lijkt het geweld van de militairen richting demonstranten niet haar vruchten af te werpen. In de afgelopen weken zijn de grootschalige demonstraties afgenomen en publieke stakingen verminderen. Een nieuwe ontwikkeling is het veelvuldig afgaan van kleine explosieven in meerdere delen van het land en met name in Yangon.

Het geweld en aanhoudende spanningen hebben geresulteerd in chaos. Kort na de coup heeft de legerleiding een nieuwe overheidsstructuur neergezet en veel hooggeplaatste bewindspersonen vervangen. Op zowel landelijk als staatsniveau worden deze nieuwe organen de 'State Administration Council' (SAC) genoemd. Echter, heeft het militaire regime geen controle, is niet wettelijk erkend, en er heerst een bepaalde mate van wettenloosheid. Bij het neerslaan van de protesten zijn al meer dan 807 mensen gedood en 5270¹ mensen gearresteerd. De situatie loopt sterk uit de hand en de gevolgen zullen grote gevolgen gaan hebben op de bevolking van Myanmar.² Analisten benadrukken de desastreuze effecten van het conflict op de economie, de gezondheidszorg en onderwijs, waardoor tientallen miljoenen in armoede zullen vervallen, miljoenen honger zullen lijden, tienduizenden jaarlijks zullen sterven aan behandelbare ziektes, en kinderen die achterblijven zonder opleiding en echte toekomst.³

In April werd de 'regering van nationale eenheid' (NUG) opgericht, bestaande uit oud-parlementariërs (gekozen in de verkiezingen van november 2020), leiders van de beweging voor burgerlijke ongehoorzaamheid en vertegenwoordigers van etnische minderheden. De afgelopen weken heeft de NUG zich ingezet om een einde

¹ Assistance Association for Political Prisoners, daily briefing in relation to military coup, 19 mei 2021

² National Unity Government Ministry of Foreign Affairs Announcement, May 15th

³ Volkskrant, 'Interview met oud VN-diplomaat Thant Myint-U', 12 april 2021

te maken aan de militaire overname en toe te werken naar een democratisch en burgerlijk bestuur. Begin mei heeft de SAC de NUG bestempeld als terroristische groep, die zij verantwoordelijk houden voor bombardementen, brandstichting en moord.

3. Humanitaire situatie

OCHA⁴ schat dat 1 miljoen mensen humanitaire hulp nodig hebben. Hier is ongeveer 230 miljoen euro voor nodig, tot nu toe is er slechts 12,5% beschikbaar. Het aantal mensen in nood zal naar alle waarschijnlijkheid stijgen. Gewapende conflicten blijven zich verspreiden in gebieden waar de Tatmadaw zijn aanwezigheid heeft vergroot. Grote groepen mensen vluchten voor het aanhoudende geweld en toenemende onzekerheid. Volgens UNHCR zijn er sinds februari dit jaar 12.000 mensen naar buurlanden gevlucht, en zijn er 61.000 mensen intern ontheemd geraakt⁵. Deze groepen mensen hebben vaak beperkte toegang tot basisbehoeften: schoon drinkwater, gezondheidszorg, voedsel, educatie en materiaal voor huisvesting dat met het oog op het komende regenseizoen bijzonder zorgwekkend is. Duizenden arbeidsmigranten vertrekken uit Yangon omdat ze geen werk meer hebben en/of niet langer veilig zijn, en duizenden dorpelingen uit het oosten van Myanmar in Kayin State vluchten richting de grens met Thailand. Het disfunctioneren van banken en de beperkte import en export door stakingen en veiligheidsoverwegingen zorgen ervoor dat markten niet langer functioneren en dat mensen in geldnood komen.

Vóór de coup schatte World Food Programme (WFP) in dat er 2.8 miljoen mensen voedsel onzeker waren in Myanmar. In een recente publicatie schatten ze dat hier tussen de 1.5 – 3.4 miljoen mensen bij gaan komen in de komende 3 tot 6 maanden⁶.

4. Humanitaire actie blijft onverminderd nodig

De internationale gemeenschap blijft hulp bieden aan mensen in nood en de versterking van het maatschappelijk middenveld. De humanitaire crisis in Myanmar, die reeds ernstig was vóór de militaire coup, lijkt te verslechteren en hulp voor kwetsbare mensen is nodig. Ondanks operationele uitdagingen (*disfunctioneren van banken en overheid*) blijven humanitaire organisaties deze support bieden.

Ondanks dat de directe effecten van de coup voornamelijk voelbaar zijn in de urbane gebieden zijn de noden in rurale gebieden zoals in Rakhine en Kayin staat niet verminderd of zelfs toegenomen zoals in Kayin. ZOA blijft haar werk doorzetten, en is er voor ruim 18.000 ontheemde mensen in Rakhine. Ze hebben slecht toegang tot de basisvoorzieningen, en blijven afhankelijk van humanitaire hulp.

Veel mensen in Myanmar kijken naar de internationale gemeenschap met de hoop dat de internationale gemeenschap een verschil kan maken en kan helpen om terug te keren naar een democratisch verkozen overheid. Daarom is het zaak om juist nu hulp te bieden en solidair te blijven.

De afgelopen jaren is er veel geïnvesteerd in de economische ontwikkeling van Myanmar en was er in mindere mate een bredere focus op ontwikkelingssamenwerking (OS). Terwijl, zoals in deze paper beschreven staat, de noden nog groot zijn en conflicten niet opgelost zijn. We vragen we de Tweede Kamer om dit verder bij de Minister aan de orde te stellen en om in te zetten op structurele OS in Myanmar. En als Nederland actief bij te dragen aan een vreedzame oplossing van het conflict en het verbeteren van duurzame weerbaarheid van zwakkere groepen in Myanmar.

⁴ Het Bureau van de VN voor de Coördinatie van Humanitaire Zaken, Mei 2021

⁵ UNHCR, Myanmar emergency update May 19th 20201

⁶ WFP, Myanmar: analysis of economic fallout and food insecurity in wake of the takeover, April 2021